

Speaking notes mr. Chris Fonteijn
10^e Jaarcongres 'Ontwikkelingen Mededingingsrecht'
Kurhaus, 4 oktober 2012
(alleen het gesproken woord telt)

Dames en heren,

Inleiding

Het is mij een genoegen u hier vandaag toe te spreken, op de jubileumeditie van dit congres. Ik feliciteer de organisatie van dit congres van harte met deze mijlpaal.

Voor u is het wellicht dus al de 10^e keer dat u hier zit. Voor mij de eerste keer dat ik hier sta, als voorzitter van de NMa. En het is ook meteen de laatste keer. Niet omdat ik er nu al genoeg van heb, maar wel omdat er bij de volgende editie geen NMa meer zal zijn om dit congres te openen. Daarmee vormt dit congres vandaag eigenlijk de afsluiting van een tijdperk en een traditie. Maar het is ook het begin van een nieuw tijdperk, en wellicht tijd voor nieuwe routes. Welke dat zouden kunnen zijn, wil ik graag in het komende half uur met u bespreken.

Als we toch even terug willen kijken naar de afgelopen 10 jaar, kunnen we volgens mij zonder omhaal concluderen dat het mededingingsrecht een ongelooflijk specialistisch rechtsgebied is geworden. Een verwaaide strandganger die vandaag per ongeluk het Kurhaus binnenloopt, zou denken dat hij op een congres voor raketwetenschappers is terecht gekomen. Toch zou ik hem een kop koffie geven en hem willen uitnodigen in ieder geval deze ochtend te blijven. Want ik wil hem, en u, vertellen over het grotere verhaal van de Autoriteit Consument & Markt, zoals wij dat voor ons zien. In de hoop dat de strandganger vanavond thuis aan tafel vertelt dat de Autoriteit Consument & Markt kansen en keuzes voor hem als consument gaat creëren. En welke rol hij daarin zelf kan spelen. Ik hoop dat u straks een beeld heeft van de manier waarop we dit willen doen, en wat dit wellicht voor uw praktijk betekent.

Ik heb begrepen dat mijn voorgangers tijdens dit congres met name inhoudelijke ontwikkelingen op dit rechtsgebied met u hebben besproken - wat gelet op de titel van het congres ook niet vreemd is -. Maar aan deze vooravond van de oprichting van de nieuwe autoriteit, wil ik vandaag met u vooruit kijken. Naar het grotere verhaal, *the bigger picture*, van de ACM. Ik hoop dat u - als raketwetenschappers - dit abstractieniveau niet als verwarrend, maar als verfrissend zult ervaren.

Stand van zaken in het fusieproces

Laat ik eerst beginnen met een update van waar we nu staan in het fusieproces.

Er staan nog 2 maanden en 27 dagen op de teller. Dan zullen NMa, OPTA en CA ophouden te bestaan en rijst er in Nederland een nieuwe toezichthouder; de Autoriteit Consument & Markt. Er is veel over gezegd, en veel geschreven over deze fusie. Zoals altijd zijn er geluiden over kansen, en geluiden over bedreigingen. In deze laatste categorie vallen vooral zorgen over wat deze fusie betekent voor de aandacht voor het mededingingsrecht. Zo zou de integratie van de verschillende

toezichtsgebieden tot een verwatering van het klassieke mededingingsrecht kunnen leiden. Of tot verminderde inzet en prioriteit voor het mededingingstoezicht. Ik neem die geluiden serieus, maar ik deel ze niet. Want wat ik vooral zie, dames en heren, is een unieke kans. En ik zal u zo uitleggen waarom.

Voordat de ACM op 1 januari van start kan gaan, moet er nog wel een Instellingswet door de Kamer worden aangenomen. Gelukkig heeft de nieuwe Tweede Kamer het wetsvoorstel voortvarend geagendeerd; vorige week vond de plenaire behandeling plaats, en afgelopen dinsdag is de Instellingswet met algemene stemmen aangenomen. Ik spreek bij deze de hoop uit dat de Eerste Kamer ook voortvarendheid naar dit wetsvoorstel zal kijken. Wij gaan er in ieder geval van uit dat de ACM op 1 januari a.s. van start gaat. Aan ons zal het niet liggen; wij liggen op koers!

Zo was er afgelopen juni een belangrijke mijlpaal voor de samenvoeging; de vaststelling van het definitieve Organisatieplan door de Secretaris Generaal van EL&I. Dit proces is bijzonder vlot en efficiënt verlopen, mede dankzij de constructieve samenwerking met het Ministerie en de medezeggenschapsorganen van OPTA, NMa en CA.

De vaststelling van dit Organisatieplan was belangrijk, omdat we daarna echt konden beginnen met de bouw van de nieuwe toezichthouder. Die gaat bestaan uit de volgende directies;

- Consument
- Mededinging
- Telecom Vervoer & Post
- Energie
- Juridische Zaken
- Economisch Bureau
- Bestuur, Beleid en Communicatie.

De directeuren van deze directies zijn inmiddels ook allemaal benoemd. Zij vormen een sterk, inhoudsdeskundig team, waarmee de Raad van Bestuur de nieuwe organisatie op de kaart kan zetten. De Raad van Bestuur, die het zelfstandig bestuursorgaan ACM gaat vormen, zal bestaan uit drie leden. Ik verwacht dat de namen van de nieuwe leden eind oktober bekend zullen zijn.

Het plaatsingsproces voor de managers en medewerkers zit inmiddels ook in de afrondende fase. Daarbij streven we ernaar om waar mogelijk experts van de drie toezichthouders te mengen binnen de nieuwe directies. Dat gebeurt zowel structureel als meer ad hoc, door vaker met joint teams aan zaken te werken. Deze multidisciplinaire teams zijn geschikt voor bijvoorbeeld een fusiezaak in de gereguleerde sectoren, of een mededingingszaak met een sterk consumentenprofiel. Ook krijgt iedere lijndirectie een gespecialiseerd detectieteam, waarin expertise rondom het opsporen en analyseren van marktproblemen wordt gebundeld.

In aanvulling op deze bouw van de organisatie brengt een reorganisatie met een omvang als deze nog veel andere zaken mee die geregeld moeten worden. Variërend van een nieuwe ICT-omgeving, nieuwe website tot de samenvoeging van werkprocessen en knowhow. Ook deze klussen worden allemaal bemand door onze eigen medewerkers, in aanvulling op hun normale werkzaamheden. Dit vraagt veel van hen, want de winkel draait op volle toeren. Ook om die reden kijken wij uit naar 1 januari 2013.

ACM wordt meer dan de som van haar delen

Voor mij stond het afgelopen jaar eveneens in het teken van het combineren van verschillende verantwoordelijkheden. Als voorzitter van de OPTA en NMa, maar ook als beoogd voorzitter van de ACM. In die laatste hoedanigheid heb ik de afgelopen maanden veel nagedacht over de vraag; wat voor een toezichthouder wordt deze nieuwe organisatie? Waarvoor staat de Autoriteit Consument & Markt, en welke rol gaat zij innemen in de maatschappij? En de belangrijkste vraag; hoe kunnen we er voor zorgen dat deze nieuwe toezichthouder meer wordt dan de som der delen? Want daar ligt onze ambitie; geen verzameling losstaande silo's die uit bezuinigingsoverwegingen zijn samengevoegd, maar een logisch samenhangend geheel dat het hoofd kan bieden aan haar belangrijkste uitdaging; meer bereiken met minder middelen. Niet omdat we dat moeten, maar omdat we dat willen.

Stroomlijning bevoegdheden

Een eerste voorwaarde voor het bereiken van meer resultaten met minder middelen, zijn duidelijke en gestroomlijnde bevoegdheden in de wet. Het materiële wetsvoorstel, de zogenaamde Stroomlijningswet, zal daar een belangrijke rol bij spelen. Zo komt er een uniforme grondslag voor de openbaarmaking van sanctiebesluiten en een ACM-brede bevoegdheid om toezeggingsbesluiten te nemen. Betalingstermijnen worden gelijk getrokken, en ook de oorspronkelijke keuzes ten aanzien van de procesgang bij bezwaar en beroep worden opnieuw tegen het licht gehouden. Ook is eenduidig bepaald hoe de ACM omgaat met informatie die zij bij de uitoefening van haar bevoegdheden heeft verkregen. Dit zijn stuk voor stuk zeer belangrijke ingrediënten om tot een efficiënt ingerichte en uniform opererende toezichthouder te komen. Voor de Stroomlijningswet geldt zoals u weet wel de bijzondere factor dat deze wet pas op zijn vroegst op 1 januari 2014 in werking zal treden. Dat maakt de opstartfase van de ACM er niet eenvoudiger of duidelijker op, maar dat is een gegeven waar u en wij mee zullen moeten leven tijdens het eerste bestaansjaar.

Naast de bevoegdheden die ik zojuist noemde, bevat het concept voor de Stroomlijningswet ook belangrijke rechtswaarborgen. Zo wordt voorgesteld het zwijgrecht en de cautieplicht zoals die op dit moment gelden in mededingingszaken ACM-breed in te voeren, net als het verschoningsrecht voor advocaten. Ook bevat het conceptwetsvoorstel een ACM brede Chinese wall-bepaling, die geldt voor alle boetezaken binnen de ACM. Net als nu bij de NMa het geval is, zullen boetezaken na de rapportfase dus worden overgeheveld naar de directie Juridische Zaken. Maar we zullen los van deze wettelijke functiescheiding ook veel aandacht besteden aan het organiseren van interne tegenspraak, en interne review van zaken. Aangevuld met de grondige toetsing van sanctiebesluiten door het

rechtbank en het CBb - ik hoef maar te verwijzen naar de thuiszorgzaken eerder dit jaar – ben ik er van overtuigd dat de bevoegdheden van de ACM met voldoende rechtswaarborgen omkleed zullen zijn.

Zoals u weet is het ook de bedoeling dat de bezwaarprocedure in boetezaken wordt afgeschaft. Dat is goed nieuws voor uw cliënten, omdat zij daarmee sneller een definitief oordeel over hun zaak kunnen krijgen. Maar het betekent voor zowel u als de ACM een extra verantwoordelijkheid om in de primaire besluitfase zo efficiënt mogelijk te werken. Wij, door te zorgen dat we alle relevante feiten en omstandigheden meewegen in het primaire besluit. U, door ervoor te zorgen dat u de relevante feiten en omstandigheden voor en over uw cliënt ook in die primaire fase aandraagt. Bijvoorbeeld als het gaat om de onderbouwing van een *'inability to pay'*, waar tegenwoordig steeds vaker een beroep op wordt gedaan.

ACM-brede strategische visie

Dames en heren, een tweede belangrijke voorwaarde om meer te kunnen worden dan de som der delen, is een overkoepelende strategische visie op de kernidentiteit van de nieuwe toezichthouder, die intern en extern duiding geeft aan onze toezichtsfilosofie, kansen benoemt voor crosssectorale meerwaarde binnen de ACM en richting geeft aan belangrijke toezichtsthema's.

Dit voorjaar heb ik een ACM-breed team samengesteld dat ik heb gevraagd om de contouren te ontwikkelen voor een overkoepelende visie voor de ACM, waarin deze punten worden geadresseerd. Het is een boeiend proces, waarbij we gebruik maken van input van binnen en buiten de organisaties. Zo speelt onze Chief Economist een belangrijke rol, en halen we input van buiten onder meer uit een nauwe samenwerking die we voor dit proces zijn aangegaan met oud FTC-voorzitter Bill Kovacic. Tijdens zijn bezoek in juni van dit jaar, benadrukte Kovacic het belang van een dergelijke overkoepelende visie voor een geslaagde fusie tussen toezichthouders. Gelet op de internationale trend van fuserende toezichthouders, voorspelde hij dat onze internationale collega's de ACM met veel interesse zullen volgen. Die voorspelling werd al bewaarheid tijdens het jaarlijkse Fordham-congres twee weken geleden, waar ik veel vragen kreeg over de fusie van de NMa, OPTA en CA. Later deze maand organiseren we ook twee rondetafels met een aantal belangrijke stakeholders van de ACM. Met deze stakeholders zullen we van gedachten wisselen over de belangrijke aandachtsvelden voor de ACM zoals zij, en wij, die nu voor ons zien.

Met het ontwikkelen van deze ACM-brede strategische visie, brengen we **focus** aan. Verbreding van takenpakket en instrumentarium vergen dit. Maar anders dan sommigen onder u vinden of wensen, bedoel ik daarmee niet een nauwe focus op het mededingingsrecht. Handhaving van het mededingingsrecht is voor mij geen doel op zich, maar één van de instrumenten om te komen tot goed werkende markten, en de oplossing van specifieke marktproblemen en vormen van marktfalen. Dit streven naar effectief markttoezicht werkt ook door in de inrichting van de nieuwe organisatie,

bijvoorbeeld door de keuze om artikel 24-zaken in de gereguleerde sectoren voortaan onder te brengen bij de directies Energie en Telecom, Vervoer & Post.

Komend voorjaar zullen wij het voorlopige resultaat aan het publiek presenteren in de vorm van een concept strategische visie. Ik zeg concept, omdat we die visie uiteraard pas zullen vaststellen nadat we die met u en overige belangrijke ACM stakeholders hebben bediscussieerd. Maar ik wil deze gelegenheid graag gebruiken om alvast een tipje van de sluier op te lichten, door te schetsen welke vragen en thema's wij nu op de radar hebben. Ik hoor na afloop graag hoe u hierover denkt.

Visie op rol en kernwaarden ACM

Wat doet de ACM 'in a nutshell'. Volgens de huidige conceptwetgeving heeft het werk van de ACM het volgende doel ; "het bevorderen van goed functionerende markten, ordelijke en transparante marktprocessen en zorgvuldige behandeling van consumenten." Voor onze verwaaide strandganger zou ik dit als volgt willen vertalen: **ACM bevordert kansen en keuzes voor bedrijven en consumenten**. Kansen voor innovatie, voor de consument, afnemers en nieuwe toetreders. Keuzes, omdat hier de sleutel ligt voor goed functionerende markten; consumenten en afnemers die echt wat te kiezen hebben én ook daadwerkelijk in staat zijn te kiezen, omdat voor hen transparant is wat er te kiezen valt. Hier, aan de vraagkant van de markt, ligt naar mijn mening nog veel potentieel voor beter werkende markten. Een goed geïnformeerde, kritische consument die weloverwogen kiest bij wie hij welke producten en diensten wil afnemen, is cruciaal voor een geslaagde marktwerking. De ACM gaat hier in haar verschillende toezichtsvelden meer aandacht aan besteden.

Kansen en keuzes bevorderen dus. Hoe gaat de ACM daarbij te werk? Door meer dan voorheen op zoek te gaan naar het aanpakken van schadelijke marktontwikkelingen, en niet alleen het opsporen en bestraffen van illegaal handelen. Daarbij handelt de ACM volgens haar drie kernwaarden; onafhankelijk, professioneel, en open. De *onafhankelijkheid* van de ACM is vorm gegeven volgens het huidige ZBO-model van de NMa. In de dagelijkse praktijk denk ik dat de onafhankelijkheid van de ACM vooral zal moeten bestaan uit een gezonde mix van enerzijds een kritische houding en onafhankelijke oordeelsvorming, en anderzijds een constructieve relatie met de ministeries en belangrijke stakeholders.

Dit hangt nauw samen met de overige kernwaarden van openheid en professionaliteit. Die *openheid* zullen we vorm geven door van buiten naar binnen te werken. Dat wil zeggen dat we altijd zullen streven naar een constructieve dialoog met onze omgeving, ook op het niveau van de Raad van Bestuur. Die Raad zal inhoudelijk betrokken zijn en bereid zijn met u het gesprek aan te gaan. Onder meer door vaker rondetafels over belangrijke thema's te organiseren. De ACM zal ook nog meer gebruik maken van onze site Consuwijzer, die door het Nederlands publiek al twee jaar op rij is uitgeroepen tot beste overheidswebsite van het jaar. De openheid van de ACM zult u ook terug vinden in een grotere focus op *social media*, en in de oprichting van een Bedrijvenloket. De Tweede Kamer heeft vorige week in het debat over de Instellingswet aangegeven een jaarlijks gesprek met de ACM te

willen, om trends en ontwikkelingen te bespreken. Ik juich dit van harte toe, en ben blij dat de Minister dit voorstel heeft omarmd.

Als het gaat om de kernwaarde *professionaliteit*, dan hoort daarbij in de eerste plaats deskundigheid. Weten wat er speelt in een markt, door de juiste vragen te stellen en alle relevante invalshoeken in kaart te brengen. Door een combinatie van juridische, economische en technische expertise in te zetten, maar ook meer deskundigheid op het gebied van gedragsanalyse. Onze eigen ACM Academie zal een belangrijke bijdrage leveren aan de continue ontwikkeling van deze expertise. Daarnaast zullen we onze detectiemethoden verder professionaliseren, onder meer door de vorming van de speciale detectieteams die ik al eerder noemde. Ook ICT-voorzieningen worden gemoderniseerd, zodat de ACM slagvaardig kan opereren.

Voordat sommigen van u na deze uiteenzetting weer gaan denken dat de ACM een softe club wordt met wie altijd valt te onderhandelen, u kan ik uit de droom helpen; de ACM is en blijft een *enforcer*. We zullen er dus niet voor terugdeinzen om ondernemingen die de regels aan hun laars lappen fors te beboeten. Ook de NMa zal voor het einde van dit jaar naar verwachting nog naar buiten komen met besluiten in een aantal sanctiezaken. Daarnaast werken we intensief aan de afhandeling van de zaken in de Executieveilingen, waar tientallen handelaren bij zijn betrokken.

Waar de NMa - en straks de ACM - boetes gaat opleggen zullen we stevast alle betrokkenen kritisch onder de loep nemen. Dus waar individuen betrokken zijn als feitelijk leidinggevend aan een overtreding, zal de ACM niet schromen persoonlijke boetes op te leggen. De Wegener-uitspraak van vorige week heeft dit boete-instrument bij iedereen goed op het netvlies gezet. Zoals u weet was dit de eerste zaak waarin de NMa persoonlijke boetes heeft opgelegd. De uitspraak van de rechtbank zal door sommigen onder u zijn samengevat onder de noemer "NMa wordt teruggefloten." Hen wil ik er graag aan herinneren dat de toepassing van de persoonlijke boetes in deze zaak van meet af aan onder vuur lag, omdat de Wegener-casus daarvoor niet ernstig genoeg zou zijn. Het betrof immers geen kartelzaak maar een boete wegens niet-naleving van een voorschrift uit het eerdere fusiebesluit. De rechtbank heeft in haar uitspraak van vorige week de lijn van de NMa gekozen, en duidelijk gemaakt dat de toepassing van persoonlijke boetes niet beperkt is tot kartelzaken. Dat is winst voor het mededingingstoezicht, en schept duidelijkheid. De opgelegde boetes zijn in deze uitspraak wel fors verlaagd, omdat de rechtbank sommige delen van het niet nageleefde voorschrift onduidelijk vond. Ook heeft de rechtbank geoordeeld dat de persoonlijke boetes aan de betrokken commissarissen niet overeind konden blijven, omdat commissarissen - gelet op hun toezichthoudende rol - alleen in uitzonderlijke gevallen als feitelijk leidinggever aan een overtreding kunnen worden aangemerkt. De NMa deelt de lijn dat sprake moet zijn van een uitzonderlijke geval, maar zag dit juist als zo'n uitzonderlijke situatie. De rechtbank heeft de feiten hier dus anders gewaardeerd. Kortom; een belangwekkende uitspraak, waar nog het nodige over geschreven zal worden.

Een andere groep betrokkenen die de ACM kritischer onder de loep neemt als het gaat om de toerekening van overtredingen, zijn moedermaatschappijen die een beslissende invloed uitoefenen op de overtreder. Waar vaststaat dat aan dit criterium is voldaan, zullen we ook moedermaatschappijen met een minderheidsaandeel niet buiten ogenschouw laten. Daarbij zullen we beheerst, maar slagvaardig te werk gaan.

Maar we zullen daar niet stoppen; we gaan niet alleen voor het bestraffen van een eventuele mededingingsovertreding, maar zullen ook hier kijken naar '*the bigger picture*'. Daarbij hoort bijvoorbeeld de vraag of een geconstateerde ongewenste gedraging een op zichzelf staande ontwikkeling is, of een symptoom van een groter, achterliggend probleem op de markt? Wat is de oorzaak van dit marktgedrag? Hebben we met een actieve of inactieve consument te maken, zijn er overstapdrempels, is er te weinig transparantie? Kortom; we onderzoeken dus niet primair wat de mogelijke *mededingingsovertreding* is, maar wat de aard van het *marktprobleem* is. We kijken dus met een breder vizier. Om vervolgens een oplossing te zoeken in de vorm van een instrument, of juist een combinatie van instrumenten, die de meeste kans op een oplossing van het marktprobleem geeft. Daarbij kijken we naar het volledige palet aan formele en informele instrumenten die de ACM tot haar beschikking heeft. Een boete voor een overtreding kan dan nog steeds geëigend zijn, maar zou in bepaalde gevallen ook heel goed kunnen worden aangevuld met een campagne gericht op de vraagkant van de markt (*consumer empowerment*). Maatwerk oplossingen, daar gaat het om. Door deze hernieuwde focus op de inzet van instrumenten, verwacht ik dat we in de toekomst ook ACM-breed meer gebruik zullen gaan maken van toezeggingsbesluiten en marktscans. Ook zal de ACM meer inzetten op strategische communicatie, gericht op het vergroting van nalevingsbereidheid, als instrument om tot een oplossing van een marktprobleem te komen.

Is deze manier van toezicht houden - gericht op de oplossing van het marktprobleem - nou helemaal nieuw? Nee. Henk Don concludeerde in mei tijdens zijn speech op het Markt & Mededingingscongres terecht dat er eerder sprake is van evolutie, dan een revolutie. De drie ACM-partners hebben in het verleden immers al wel met deze aanpak gewerkt in een aantal zaken. In de mededingingshoek verwijs ik bijvoorbeeld naar de afhandeling van de kwestie rondom de collegegelden van de UvA en VU eerder dit jaar. Maar ook naar het hernieuwde onderzoek naar de marges bij hypotheek, en de gesprekken die we voeren met partijen in de biermarkt. Een zeer recent voorbeeld is de toezegging die KPN vorige week deed om haar zakelijke telefoniecontracten aan te passen, waardoor klanten makkelijker kunnen overstappen naar een andere aanbieder. In de zaak Executieveilingen zullen we, in aanvulling op de aankomende sanctiebesluiten, guidance geven aan handelaren over wat wel en niet is toegestaan. Een ander voorbeeld als het gaat om het *mixen* van instrumenten, is de halfjaarlijkse trendrapportage die de NMa vorige week publiceerde over het consumentenvertrouwen in de energiemarkt. Uit deze rapportage blijkt dat consumenten per jaar tot maximaal 500 euro zouden kunnen besparen op hun energierekening. Omgerekend over de circa 7,5 miljoen huishoudens komt dat neer op een bedrag van 3,75 miljard euro. Toch is 64% van de consumenten nog nooit geswitcht naar een andere energieleverancier. Tegelijkertijd is de groep consumenten die bereid is over te

stappen nog niet eerder zo groot geweest. Daarom hebben we met het verschijnen van deze rapportage een campagne gelanceerd met een oproep aan de consument om te onderzoeken hoeveel hij met een overstap kan besparen. We hebben daar zelfs een online-overstapcoach voor ontwikkeld, die de consument daarbij kan helpen. RTL Nieuws noemde dit een 'ongebruikelijke actie' van de NMa. Maar ik zeg; wen er maar vast aan. Want dit zijn nou typisch de gecombineerde, maatwerk oplossingen die we onder de vlag van de ACM vaker zullen toepassen.

Als het gaat om de rol van de ACM als **consumentenautoriteit**, moeten we ons afvragen voor welke consument we het doen, en met welke consument we te maken hebben. De wettelijke regels die de Directie Consument handhaaft, zien met name op consumentenbescherming. Maar net als de Consumentenautoriteit nu al doet, zet de ACM ook in op *consumerempowerment*. Door de consument niet alleen te wijzen op wat zijn rechten zijn, maar ook door transparant te maken hoe hij weloverwogen een keuze kan maken in het spel van vraag en aanbod, en hoe hij kan overstappen als hij zijn keuze heeft gemaakt. Ik zei het al eerder: een markt kan pas echt werken als de consument volop meedraait als actor in het systeem. De ACM ziet de consument dus niet alleen als doelgroep, maar ook als bondgenoot.

Een ander belangrijk thema voor de ACM wordt, hoe kan het ook anders, de discussie over de verhouding tussen marktwerking en andere **publieke belangen**. Ik zeg andere, omdat we soms lijken te vergeten dat vrije mededinging en goed werkende markten door de politiek ook ooit als publiek belang zijn bestempeld. Belangen die het beschermen waard zijn. Men heeft daar in 1998 zelfs een autoriteit voor in het leven geroepen. Dat gezegd hebbende, kunnen we ook constateren dat marktwerking nog niet in alle sectoren van de economie tot de verwachte voordelen voor de consument heeft geleid. Soms heeft dit te maken met weeffouten in het gekozen systeem, doordat er onduidelijke of halfslachtige keuzes aan ten grondslag liggen. In discussies over gebrekkige marktwerking wordt dit nogal eens over het hoofd gezien. Waar die discussie zich afspeelt op ons werkterrein, zal de ACM zich niet afzijdig houden. Ook de NMa wees in de recente rapportage over de spoor- en luchtvaartsector bijvoorbeeld op het gebrek aan kopersmacht onder het huidige reguleringsregime.

Als het gaat om de discussie over marktwerking in publieke sectoren, moeten we er wel voor waken dat we het kind niet met het badwater weggoeien. Want juist in een sector zoals de **zorg** kunnen we constateren dat marktwerking nog niet tot volle wasdom heeft kunnen komen, omdat niet alle actoren hun rol al volledig hebben gepakt. Ik denk hier natuurlijk aan de rol van de zorgverzekeraars, maar ook aan de rol van de patiënt. Het is niet voor niets dat de NZa 'transparantie' als hét speerpunt van haar agenda voor 2013 heeft benoemd. Ook hier geldt weer; marktwerking komt pas echt tot wasdom als de consument, of in dit geval de patiënt, weet wat er te kiezen valt. Wat onze eigen rol betreft, kan ik zeggen dat wij ons op dit moment herbezinnen over onze strategie in de zorgsector. Daarbij is de vraag – anders dan sommigen onder u van mening zijn – niet *of* de ACM wel toezicht moet houden op de zorgsector. Want dat toezicht is een gegeven, en het is goed en nodig dat het er is. De vraag die

wij onszelf stellen is *hoe* wij dat toezicht naar de toekomst willen invullen, mede gelet op de oplossingsgerichte aanpak die de ACM voorstaat. Dit denkproces is nog gaande, maar waarschijnlijk zullen we uitkomen op een meer gedifferentieerde aanpak van de verschillende deelsectoren in de zorg. Die differentiatie kan worden aangebracht door bijvoorbeeld te kijken naar de mate van daadwerkelijke concurrentie in een deelsector, om daar vervolgens aan te koppelen in welke mate, en op welke manier we op die deelsector toezicht houden. En hier geldt ook dat we met een breder vizier naar het marktprobleem zullen kijken, en niet enkel naar mogelijke mededingingsovertredingen. Mijn collega Tineke Serlie zal vanmiddag uitgebreid ingaan op het toezicht van de NMa in de zorgsector.

Een zelfde herbezinning als bij het thema 'zorg' doen wij op dit moment ten aanzien van het thema **duurzaamheid**. In de eerste plaats door intensief te onderzoeken op welke manier we meer *guidance* kunnen geven aan het bedrijfsleven over de mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van duurzaamheid. Want de Mededingingswet biedt die mogelijkheden wel degelijk. Wij zullen door middel van een Kennisbank Duurzaamheid op onze website zo duidelijk mogelijk proberen te maken waar die ruimte zit. De ACM wil duurzame ontwikkeling uiteraard niet in de weg staan. Integendeel. Maar laat een ding duidelijk zijn: het moet dan ook wel echt gaan om samenwerking gericht op verduurzaming, en niet om een verkapte poging om enkel prijzen of productie te harmoniseren. Het is aan de betrokken ondernemingen om zichzelf en ons daarvan te overtuigen. Waar dergelijke afspraken een mededingingsbeperkend karakter hebben, is het ook aan hen om concreet en onderbouwd te kunnen aantonen welke voordelen er voor de gebruiker er zijn. En waarom de samenwerking noodzakelijk en proportioneel is. Ook in de energie- en vervoersector is duurzaamheid een toenemend actueel onderwerp. Dit vergt een ACM-brede blik op dit thema, waarbij ook wederom de rol van de consument niet moet worden vergeten.

Last but not least zie ik als belangrijk thema voor de ACM de toenemende samenwerking met andere nationale en internationale toezichthouders. Hier ligt nog veel potentieel als het gaat om 'meer resultaat bereiken met minder middelen'. We juichen dan ook toe dat de nieuwe wetgeving de ACM ruimere bevoegdheden wil geven om informatie te delen met andere toezichthoudende instanties, bijvoorbeeld met de Belastingdienst. Als het gaat om versterkte internationale samenwerking kan ik nut en noodzaak daarvan als voormalig voorzitter van BEREC, het Europees verband van telecomtoezichthouders, alleen maar onderschrijven. Niet alleen zijn wij op nagenoeg al onze toezichtsterreinen volledig ingebed door Europees beleid en regelgeving. Er liggen ook nog veel mogelijkheden voor efficiënte en effectieve samenwerking met collega-autoriteiten en de Europese Commissie. Bijvoorbeeld door met gezamenlijke marktmonitors onderzoek te doen naar de stand van zaken in bepaalde markten en daar een gezamenlijke strategie aan te koppelen. Bruno Lasserre, voorzitter van de Franse Autorité de la Concurrence, lanceerde dit voorstel onlangs ook in zijn agenda voor de toekomst van het *European Competition Network*, het Europese netwerk van mededingingsautoriteiten.

Afsluiting

Dames en heren, ik kom tot een afronding. Ik heb u geschetst hoe de ACM haar rol als toezichthouder ziet, hoe zij hierbij te werk gaat en wat zij als belangrijke thema's ziet voor de komende jaren.

Na deze uiteenzetting over de ambities van de ACM is enig management van verwachtingen op zijn plaats. Kan de ACM alle marktproblemen oplossen?

Nee. In de eerste plaats zullen we door de krimp in onze middelen en mensen gedwongen worden scherpe keuzes te maken over wat we wel en niet doen.

Daarnaast lopen we, ook bij mij een meer probleemoplossende aanpak, uiteindelijk tegen de grenzen van onze mogelijkheden aan. Maar ook daarvoor geldt dat een boodschap waarbij je aangeeft dat de grenzen van je bevoegdheid bereikt zijn kan bijdragen aan een oplossing, zij het dat daar dan andere partijen bij aan zet zijn.

Ik hoop dat u uit mijn verhaal heeft begrepen dat u niet hoeft te vrezen dat uw mededingingspraktijk onder de vlag van de ACM zal opdrogen. De integratie van deze toezichthouders leidt wat mij betreft niet tot een verwatering van het klassieke mededingingsrecht, maar tot een verrijking daarvan.

Bij een eerdere gelegenheid heb ik al eens gezegd dat het nu wellicht tijd is om ook uw 'vakbeweging' te verbreden in de richting van het nieuwe werkterrein van de ACM.

Na 10 jaar *rocketscience* op congressen zoals deze, zult u het wellicht - wederom - als verfrissend ervaren om in een volgende bijeenkomst stil te staan bij de kruisbestuiving tussen de verschillende toezichtsgebieden. Ik ervaar dat zeker als verfrissend, en met mij vele ACM-ers die nu zo hard aan hun eigen organisatie bouwen. Het is een unieke kans, en wij kijken uit naar 1 januari.

Ik dank u voor uw aandacht.